

ELS ORÍGENS DE LA HUMANITAT

Prometeu i Pandora

Prometeu és el benefactor de la humanitat en la mitologia grega. Era fill del tità Jàpet i de l'oceànide Clímene. Segons una tradició fins i tot va ser ell qui va crear els homes, modelant-los amb fang a la imatge dels déus, mentre que el seu germà Epimeteu modelava les bèsties. Va instituir el primer sacrifici com un pacte entre els homes i els déus: Prometeu va matar un bou i va repartir les seves restes en dos munts: en un hi havia la carn i les entranyes, en l'altre els ossos i el greix coberts de la pell. Va donar a triar a Zeus quin dels dos munts preferia i Zeus va escollir el segon. Així va quedar establert per sempre més el ritual del sacrifici: els homes celebren un banquet amb la carn de les víctimes, mentre cremen els ossos i el greix per als déus.

Però Zeus, irat per l'engany de Prometeu, va llançar la seva ira contra els homes i els va privar del foc, tot condemnant-los a patir fred i fam. Empès per la compassió, Prometeu va robar el foc de la farga d'Hefest amagant-lo en una canya i el va donar als homes.

De nou la còlera de Zeus va caure sobre els homes. Va ordenar a Hefest que construís una bella figura a imitació de les deesses. Tot seguit va encomanar als altres déus que li donessin dons: Afrodita li va infondre l'encís, Atena el coneixement de les arts de la casa, Hermes li va proporcionar la paraula i la mentida. Així va néixer Pandora, la primera dona. El seu nom, compost dels mots grecs pan 'tot' i dóron 'regal', fa referència als dons que va rebre de tots els déus o al fet que ella mateixa va ser un regal de tots els déus.

Zeus va oferir-la en matrimoni a Epimeteu, que la va acceptar captivat pels seus encisos, malgrat l'avís del seu germà Prometeu que es malfiés de qualsevol regal de Zeus. A casa d'Epimeteu Pandora va trobar una capsa -o una gerra segons les versions. Incapaç de retenir la seva curiositat, la va obrir i immediatament en van eixir tots els mals que Prometeu hi havia tancat. Quan va córrer a tancar-la, només quedava dins l'esperança. Des d'aleshores les malalties, el dolor i les calamitats persegueixen la humanitat sense repòs i el seu únic consol és l'esperança.

A Prometeu també li va arribar el càstig de Zeus: va ser encadenat al mont Caucas, on cada dia una àguila li rosegava el fetge, que li tornava a créixer de nit. Així va restar sotmès a un sofriment perpetu. Al cap dels segles Prometeu va ser salvat per Hèracles, que va matar l'àguila amb les seves fletxes i el va alliberar de les seves cadenes. Orgullós de la gesta del seu fill, Zeus no ho va impedir. Més endavant va agrair-li haver-lo

advertit del perill que li hauria suposat tenir un fill amb Tetis. El poder profètic de Prometeu ja es va demostrar quan va anunciar el diluvi al seu fill Deucalió.

Deucalió i Pirra

Licao, rei de l'Arcàdia, s'havia burlat de Zeus. Licao havia ordenat matar un ostatge i cuinar-lo per després donar-li a Zeus per menjar, sense dir-li quin tipus de carn era. Però Zeus, que tot ho sabia, només amb l'aspecte va saber que aquella carn era humana. La gosadia d'un sol mortal va ser suficient per irritar a Zeus fins a tal punt que va voler venjar-se de tota la raça humana. Va reunir els altres deus i els va informar de la seva decisió de castigar els humans. Estava ja a punt de llançar el seu raig destructor, quan va pensar que amb ell podia cremar també l'Olimp. Es va detenir i va reflexionar. Tenia que donar-los un altre càstig que només afectés els humans. Va decidir, doncs, que destruiria l'estirp humana sota les aigües. Enviaria els homes pluges inacabables. Llavors, va cridar a Noto, el vent que porta les pluges, li va comunicar el seu pla i li va ordenar que comencés a ploure. Va ploure durant quaranta dies i les seves respectives nits. Va ploure tant que tota la terra era mar, només es veien, com illes, els cims de les muntanyes més altes. A un d'aquests, va arribar Deucalió, fill de Prometeu, amb la seva dona Pirra, filla de Pandora i Epimeteu navegant en una barca. Només van sobreviure ells perquè eren els únics humans innocents, els únics que havien respectat els deus. La seva arca va navegar durant nou dies per damunt la terra inundada, fins que va arribar al mont Parnàs, que sobresortia de les aigües del diluvi. Un cop va parar de ploure, Deucalió i Pirra van desembarcar i van anar a consultar l'oracle per saber com trobar altres persones. L'oracle els va respondre que llancessin els ossos de la seva mare. Desconcertats en un primer moment per la resposta, finalment van arribar a la conclusió que amb 'mare' l'oracle es referia a la Mare Terra i els seus ossos a les pedres. Així és que Deucalió i Pirra es van posar a tirar pedres i, efectivament, les pedres llançades per Deucalió esdevenien homes, alhora que les llançades per Pirra dones.

EVA I LA POMA (LA BIBLIA)

1 La serp era el més astut de tots els animals que el Senyor-Déu havia fet.

Preguntà, doncs, a la dona:

--Així, Déu us ha dit que no mengeu dels fruits de cap arbre del jardí?

2 La dona va respondre a la serp:

--Podem menjar dels fruits de tots els arbres del jardí, 3 però dels fruits de l'arbre que hi ha al mig del jardí, Déu ha dit que no en mengem ni els toquem, perquè moriríem.

4 La serp li va replicar:

--No, no moriríeu pas! 5 Déu sap que, si un dia en menjàveu, se us obririen els ulls i seríeu igual com déus: coneixeríeu el bé i el mal.

6 Llavors la dona, veient que el fruit de l'arbre era bo per a menjar i feia goig de veure, i que era temptador de tenir aquell coneixement, en va collir i en va menjar; i va donar-ne també al seu home, que en menjà amb ella. 7 Llavors a tots dos se'ls obriren els ulls i es van adonar que anaven nus. Van cosir fulles de figuera i se'n feren faldars.

8 Quan l'home i la dona van sentir els passos del Senyor-Déu, que es passejava pel jardí a l'aire fresc de la tarda, es van amagar entremig dels arbres del jardí, perquè el Senyor-Déu no els veiés.

9 Però el Senyor-Déu cridà l'home i li va dir:

--On ets?

10 Ell li va respondre:

--He sentit que et passejaves pel jardí i, com que vaig nu, he tingut por i m'he amagat.

11 El Senyor-Déu li replicà:

--Qui t'ha fet saber que anaves nu? És que has menjat del fruit de l'arbre que jo t'havia prohibit?

12 L'home va respondre:

--La dona que has posat al meu costat m'ha ofert el fruit de l'arbre i n'he menjat.

13 Llavors el Senyor-Déu va dir a la dona:

--Per què ho has fet, això?

Ella va respondre:

--La serp m'ha enganyat i n'he menjat.

14 El Senyor-Déu va dir a la serp:

--Ja que has fet això, seràs la més maleïda de totes les bèsties i de tots els animals feréstecs.

T'arrossegaràs damunt el ventre i menjaràs pols tota la vida. 15 Posaré enemistat entre tu i la dona, entre el teu llinatge i el seu. Ell t'atacarà al cap i tu l'atacaràs al taló.

16 Després digué a la dona:

--Et faré patir les grans fatigues de l'embaràs i donaràs a llum enmig de dolors. Desitjaràs el teu home, i ell et voldrà dominar.

17 Després va dir a l'home:

--Ja que t'has escoltat la teva dona i has menjat el fruit de l'arbre que jo t'havia prohibit, la terra serà maleïda per culpa teva: tota la vida passaràs fatigues per treure'n l'aliment. 18 La terra et produirà cards i espines, i t'hauràs d'alimentar d'allò que donin els camps. 19 Et guanyaràs el pa amb la suor del teu front fins que tornis a la terra d'on vas ser tret: perquè ets pols, i a la pols tornaràs.

EL DILUVI (LA BÍBLIA)

Les causes del diluvi

1 Quan els homes començaren a multiplicar-se a la terra i els van néixer filles, 2 alguns dels fills de Déu, en veure que les filles dels homes eren belles, prengueren per mullers totes les que van voler.

3 El Senyor va dir: «El meu alè de vida no es mantindrà per sempre en els homes, perquè són de carn mortal. No viuran més de cent vint anys.»

4 En aquell temps, i més tard encara, hi havia gegants a la terra, perquè de la unió d'alguns dels fills de Déu amb les filles dels homes en van néixer herois, homes de renom des dels temps antics.

5 Quan el Senyor va veure com creixia la malícia dels homes i que d'un cap a l'altre del dia només pensaven a fer mal, 6 s'entrístí i es penedí d'haver-los creat. 7 I va dir: «Faré desaparèixer de la terra l'home que vaig crear. No hi deixaré ni homes, ni animals, ni bestioles, ni ocells. Em penedeixo d'haver-los fet.»

8 Però el Senyor va mirar Noè amb benvolença.

Noè construeix l'arca

9 Aquesta és la història de Noè. Noè era un home just i irrepreensible entre els de la seva generació i seguia els camins de Déu. 10 Va tenir tres fills: Sem, Cam i Jàfet.

11 La terra s'havia corromput davant de Déu i era plena de violències. 12 Déu contemplà la terra i la veié corrompuda: el comportament de tothom s'havia pervertit.

13 Llavors Déu va dir a Noè:

--He decidit de posar terme a la vida de tots els homes. Per culpa d'ells, la terra és plena de violències; per això vull exterminar-los de la terra. 14 Tu fes-te una arca de fusta de xiprer amb compartiments, i calafateja-la per dintre i per fora. 15 Les seves mides seran cent cinquanta metres de llargada per vint-i-cinc d'amplada i quinze d'alçada. 16 Fes-la de tres pisos, amb un finestral a mig metre del sostre i una porta a un dels seus costats. 17 Jo enviaré el diluvi per fer morir tot el que té alè de vida sota el cel: tot el que respira s'ofegarà. 18 Però amb tu, faré i mantindré la meva aliança. Entra a l'arca amb els teus fills, la teva dona i les teves nores; 19 fes-hi entrar també un mascle i una femella de cada espècie que viu i respira a la terra, perquè sobrevisquin amb tu. 20 Vindrà cap a tu una parella de cada espècie d'ocells, d'animals i de

bestioles que s'arrosseguen per terra, perquè sobrevisquin. 21 Procura't menjar de tota mena i fes-ne provisió, per alimentar-vos-en tant tu com tots ells.

22 Noè ho va fer així. Va complir exactament tot el que Déu li havia ordenat.

Noè entra a l'arca

1 El Senyor va dir a Noè:

--Veig que tu ets l'únic home just d'aquesta generació. Entra a l'arca amb tota la teva família. 2 De cada espècie d'animals purs, pren-ne set parelles, cada mascle amb la femella; però, dels impurs, una sola parella, 3 i de cada espècie d'ocells, set parelles, perquè se'n conservi l'espècie a la terra. 4 D'aquí a set dies faré ploure durant quaranta dies i quaranta nits, i faré desaparèixer de la terra tots els éssers que vaig crear.

5 Noè va complir tot el que el Senyor li havia ordenat. 6 Tenia sis-cents anys quan el diluvi va inundar la terra.

7 Noè entrà a l'arca amb els seus fills, la seva dona i les seves nores per guardar-se de les aigües del diluvi. 8 Els animals purs, els impurs, els ocells i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra 9 van venir cap a Noè i entraren a l'arca de parella en parella, cada mascle amb la femella, tal com Déu havia ordenat. 10 I al cap de set dies les aigües del diluvi inundaven la terra.

11 Noè tenia sis-cents anys quan van sobreixir les aigües abismals del gran oceà i s'obriren les rescloses del cel. Era el dia disset del mes segon. 12 Sobre la terra començà a caure un aiguat que durà quaranta dies i quaranta nits. 13 Aquell mateix dia, Noè havia entrat a l'arca amb els seus fills Sem, Cam i Jàfet, la seva dona i les tres nores, 14 i cada una de les espècies d'animals domèstics i feréstecs, les bestioles que s'arrosseguen per terra, les aus, els ocells i els insectes voladors. 15 Així, doncs, van venir a Noè i van entrar a l'arca una parella de tots els animals que viuen i respiren, 16 un mascle i una femella de cada espècie, tal com Déu havia ordenat. Un cop Noè va ser dintre l'arca, el Senyor va tancar la porta.

Començament del diluvi

17 El diluvi va caure sobre la terra durant quaranta dies. Tan bon punt les aigües pujaren de nivell, van aixecar l'arca, i l'arca flotava per damunt de la terra. 18 Les aigües anaven pujant cada vegada més sobre la terra, i l'arca anava a la deriva. 19 El nivell de les aigües va créixer tant que quedaren cobertes totes les muntanyes més altes de la terra: 20 per damunt dels cims més alts hi havia encara set metres d'aigua. 21 Es van ofegar tots els vivents que es mouen a la terra: ocells, animals domèstics i feréstecs, bestioles que s'arrosseguen per terra i tots els homes. 22 Tots els qui respiraven i vivien a la terra ferma van morir. 23 El Senyor va fer desaparèixer tots els éssers de la terra, des dels homes fins als animals, les bestioles que s'arrosseguen i fins i tot els ocells: tots van desaparèixer de la terra. Tan sols van sobreviure Noè i els qui eren amb ell dintre l'arca. 24 La terra quedà coberta per les aigües durant cent cinquanta dies.

Fi del diluvi

1 Després, Déu es va recordar de Noè i de tots els animals domèstics i feréstecs que eren amb ell dintre l'arca. Llavors va fer passar un vent per la terra, i el nivell de les aigües començà a minvar. 2 Les aigües abismals de l'oceà deixaren de brollar i es tancaren les rescloses del cel; i va parar de ploure.

ACTIVITATS DE COMPRENSIÓ

1. Prometeu s'acaba inclinant a favor dels homes. Quin estratagema utilitza per enganyar els déus? Per què escull Zeus la part menys valuosa del bou?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Alguns mites grecs presenten coincidències evidents amb certes històries narrades a la Bíblia. Llegeix atentament el passatge de la Bíblia que parla d'Eva i contesta les següents preguntes: Quin aliment té a la Bíblia la mateixa funció que la capsa de Pandora? Després d'infringir el que està prohibit, quin càstig s'imposa a la humanitat a la Bíblia? I a la historia de la caixa de Pandora?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Llegeix atentament el passatge de la Bíblia que relata el diluvi i completa el següent quadre:

	Bíblia	Mite Deucalió i Pirra
Motiu del diluvi		
Duració del diluvi		
Qui el provoca?		
Qui es salva?		
Per què?		
Com ho fan?		

